

Folkhälsomyndigheten

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare
Anette Hansen

Vårt ärendenummer
02204-2018

Ert ärendenummer
M2018/1920/Nm

Datum
2018-09-24

Sida
1 (4)

Folkhälsomyndighetens remissyttrande över Förordning om återanvändning av vatten - förslag från EU-kommissionen

Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter angående rubricerade remiss och har följande att anföra:

Folkhälsomyndigheten beaktar i remissvaret i första hand att användningen av återvunnet avloppsvatten inte innebär ökade risker för människors hälsa. Aspekter kring djurhälsa samt eventuell effekt på miljön beaktas till mindre del. Folkhälsomyndigheten har i huvudsak fokuserat på den mikrobiologiska kontrollen, valideringen och riskvärderingen. Därför kommenteras framför allt innehållet i Artikel 4 och 5 samt tillhörande Bilaga 1 och 2.

Med de erfarenheter som finns av vattenbrist i Sverige och andra delar av EU bedömer Folkhälsomyndigheten att det är viktigt att möjliggöra nyttjandet av renat avloppsvatten som en vattenresurs i lantbruket. De potentiella föroreningar som finns i avloppsvatten även efter en konventionell rening kan reduceras genom ytterligare behandlingssteg men det är oklart om förslaget till förordning ger tillräckliga förutsättningar för att säkerställa säkra och hygieniska livsmedel. Riskerna är relativa vilket gör att kvaliteten på andra vattenkällor i respektive medlemsstat avgör om användningen av renat avloppsvatten innebär större eller mindre risker än befintliga vattenstrategier. Folkhälsomyndigheten efterfrågar en bredare syn på de risker som användning av avloppsvatten kan medföra. I underlaget saknas till del beskrivningar av hur smittämnen i behandlat avloppsvatten kan spridas till människor och djur via miljön, så som till råvatten (ytvatten och grundvatten) och badvatten efter bevattning.

Folkhälsomyndigheten anser att det är en komplex process som beskrivs vad gäller att ytterligare rena avloppsvatten från kommunala avloppsreningsverk, genomföra en riskbedömning som omfattar hela kedjan och olika faror samt säkerställa kvaliteten på vattnet genom validering av processen och analys av det vatten som ska återanvändas. Hela processen ställer stora krav på att de ansvariga har kompetens inom flera olika områden och Folkhälsomyndigheten bedömer att det finns ett behov av ytterligare vägledning i samband med att förordningen träder i kraft för att säkerställa att bedömningarna och analyserna som genomförs är relevanta och korrekta. En vägledning är nödvändig för att tillsynsmyndigheterna

ska kunna göra korrekta bedömningar av om operatörer och slutanvändare fullföljt kraven i förordningen.

I en vägledning alternativt i förordning bör definitioner anges, istället för att som i nuvarande underlag hänvisa till andra dokument för definitioner.

För de olika delarna i processen som beskrivs har Folkhälsomyndigheten följande synpunkter:

Rening av avloppsvatten

Enligt tabell 2 i Bilaga 1 är sekundär rening och desinfektion mål som ska uppnås. Folkhälsomyndigheten bedömer att det kan uppfattas som lågt ställda krav och att förtydliganden behövs, särskild i relation till krav som redan finns i UWWTD och den rening som sker i kommunala avloppsreningsverk.

Riskbedömning

Folkhälsomyndigheten bedömer att den mikrobiologiska riskbedömningen är för snäv då spridningsvägarna är begränsade till spridning till människor vid bevattning och via gröda (Figur 5 i ADD 4). Andra spridningsvägar inkluderar övrig direktkontakt med vattnet eller bevattnade miljöer (jord), avrinning till ytvatten och transport till grundvatten. De alternativ av grödor som anges försummar risken till djur och därmed underskattar riskerna för introduktion av smittämnen i en annan del av livsmedelskedjan.

Den föreslagna acceptabla risken på 10^{-6} DALYs per person och år har accepterats utifrån tidigare riskvärderingar och ingen specifik riskvärdering utifrån olika europeiska förhållanden har genomförts. Folkhälsomyndigheten anser att detta är en brist även om föreslagen acceptabel risk används i andra länder samt av WHO.

En del i riskbedömningen som saknas är hur anläggningen och avloppsvattnet ska hanteras vid en eventuell epidemi i den anslutna befolkningen. Större mängder och högre koncentrationer av smittämnen kan då tillföras anläggningen så att de förutsedda reduktionerna inte uppnås.

Krav på reduktion – validering av reningsprocessen

För klass A-vatten anges valideringskrav. Alternativt kan olika grupper av referenspatogener användas för detta ändamål. Folkhälsomyndigheten ställer sig frågande till relevansen och möjligheten att genomföra dessa valideringar på grund av att:

- Det är svårt och i vissa fall omöjligt att genom laboratorieanalyser mäta en så stor log-reduktion som krävs för reningskedjan av kolifager och clostridier för att uppnå prestationsmålet.
- Det är otydligt hur valideringen ska göras. Om de naturligt förekommande halterna är lägre så behövs olika organismer tillsättas processen vilket är svårt att genomföra i storskalig miljö.
- Valideringen täcker inte alla varianter inom olika organismgrupper varför teknikkraV bör komplettera validerings- och kvalitetskrav.
- De laboratorieresurser och den kompetens som skulle behövas finns troligen inte tillgänglig i alla medlemsstater.

- För föreslagna referenspatogener ger kommersiellt tillgängliga analysmetoder inte tillräckligt med information om halten av levande mikroorganismer för validering.
- Validering med indikatororganismer krävs inte av övriga kvalitetsklasser (B-D), möjligen behövs alternativa prestationsmål.

Kvalitetskrav – mikrobiologiska analyser

De mikrobiologiska analyser av E. coli som föreslås behöver specificeras. Den halt som krävs är relativt hög och kan innebära en oacceptabel risk för smittspridning via gröda. Endast E. coli ger otillräckligt mått på hygienisk kvalitet och ytterligare mikrobiologiska kvalitetskrav bör övervägas. För E. coli behövs även mer information om var provet ska tas samt typ av prov (dygnsprov/stickprov).

Legionella är en grupp av bakterier som orsakar vattenburen smitta på annat sätt än de magtarmpatogener som i övrigt avses hanteras genom förslaget till förordning. Här saknas till stor del kunskap om eventuell förekomst i avloppsvatten och risk för spridning till människor. Folkhälsomyndigheten bedömer dock att risk för smitta via aerosol kan förekomma även i andra sammanhang än i växthus. En väsentlig del i det förebyggande arbetet kan vara att ha rutiner för hantering av slangar och andra delar i bevattningsutrustningen där tillväxt av legionella liksom av andra bakterier kan ske, vilket bör belysas i en vägledning. Det kvalitetskrav på 1000 cfu/liter som föreslås vid användning i växthus bör ytterligare motiveras och kompletteras avseende exempelvis provtagningsförfarande, analysmetod och hur hanteringen ska ske om halten överskrider denna.

Det är önskvärt att metodstandarder anges för analyser av samtliga föreslagna indikatororganismer.

Användning på olika typer av grödor

Folkhälsomyndigheten anser att ett förtydligande av begreppet ”sådda grödor” behövs för att kunna bedöma relevant kvalitet för bevattning av sådana grödor. Det är viktigt att ta hänsyn till att även om åtliga delar inte bevattnas direkt så kan patogener finnas kvar i jorden och stänka upp på grödan vid efterföljande bevattning eller regn.

Generella kommentarer på förslaget till förordning och bifogade underlag

Redan idag sker spridning av olika smittämnen via importerade grönsaker både inom Sverige och inom EU. Det är en önskvärd ansträngning att beakta likartade kvalitetskrav inom EU. Det är troligt att fler länder kommer att behöva tillvarata de vattenresurser som finns för bevattning. För svenska förhållanden är skillnaden i vattenkvalitet stor mellan exempelvis sjö/å-vatten och renat avloppsvatten, ett förhållande som inte gäller för många andra delar i Europa. Därför är troligen acceptansen mot användning av avloppsvatten som bevattningsvatten generellt låg i Sverige och kommer att innebära behov av informationsinsatser. Smittspridning genom otillräckligt renat bevattningsvatten är relativt vanligt idag och grönsaksimporten till Sverige är betydande. Folkhälsomyndigheten har svårt att se att förslaget kommer att leda till färre sjukdomsutbrott och mindre smittspridning samtidigt som en ökad samsyn, kontroll och transparens troligen underlättar smittspårning inom EU.

Beslut om detta yttrande har fattats av vår avdelningschefen Britta Björkholm. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Anneli Carlander deltagit. Utredaren Anette Hansen har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Anette Hansen